

TYRESÅPROJEKTET

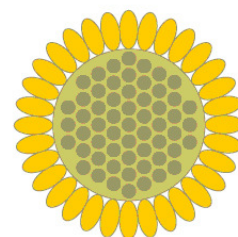
- Tillsynsprojekt inom miljömålet "Friska vatten"

RAPPORT

MILJÖ

28 november 2013

Christian Weyer

SÖDERTÖRNS
MILJÖ- & HÄLSO-
SKYDDSFÖRBUND

136 81 Haninge
BESÖKSADRESS
Rudsjöterrassen 5
TELEFON 08-606 93 00
FAX 08-606 93 01
E-POST
miljokontoret@smohf.se
www.smohf.se

Sammanfattning

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund har under hösten 2013 genomfört ett tillsynsprojekt rörande vattenförekomster för att uppnå god miljö i sjöar och vattendrag. Förbundets miljöavdelning har valt att undersöka en del av Tyresåns avrinningsområde i Tyresö kommun, nämligen Fnyskdiket.

Tyresåns sjösystem har fortfarande problem med näringsämnen och miljögifter. Belastat och förorenat dagvatten utgör en stor påverkanskälla. Åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i Tyresån är nödvändiga. Förbundet utövar återkommande tillsyn på ca 70 miljöfarliga verksamheter i de tre stora industriområdena Södra Lindalen, Bollmora och Petterboda. Utöver det finns det ett större antal verksamheter som också kan ha negativ påverkan på vattenmiljön.

I projektet granskade de åtta miljöinspektörerna 43 verksamheter på deras hantering av processavloppsvatten och dagvatten, avfalls- och kemikaliehantering samt egenkontrollarbete. 14 nya objekt inventerades. 15 verksamheter hade inga anmärkningar medan majoriteten på 28 objekt (65 %) visade brister i minst ett av ovannämnda kontrollområden.

Anmärkningsvärt är det stora antalet anmärkningar på bristfällig avfalls- och kemikaliehantering. Här hade 20 objekt brister på kemikaliehanteringen och 15 på avfallshanteringen. 9 verksamheter visade brister på både och. Även ett bristande egenkontrollarbete har konstaterats hos 8 företag.

Inventeringen har hjälpt förbundet att kartlägga nya miljöfarliga verksamheter i Tyresåns avrinningsområde. Vid sidan om kunde man återbesöka kända objekt och följa upp tidigare förelägganden. Korta och effektiva tillsynsprojekt är en viktig pusselbit i ett lyckat vattenmiljöarbete.

1 Inledning

1:1. Bakgrund

Tyresåns avrinningsområde är ett av Stockholms läns mest tätbefolkade med över 260 000 boende. Sjösystemet är 221 km² stort och uppdelat på sex kommuner: Huddinge, Tyresö, Haninge, Stockholm, Nacka och Botkyrka.

Själva vattenförekomsten Tyresån (EU_CD: SE656944-164051) är ett vattendrag som sträcker sig mellan sjön Drevviken och Kalvfjärden. Den har problem med både övergödning pga. belastning av näringsämnen och problem med föroreningar från hårdgjorda ytor.

Fnyskdiket är ett dagvattenpåverkat biflöde i Tyresån i Tyresö kommun med avrinning till Albysjön (se fig.2). Storkällan i Nacka kommun är Fnyskdikets källflöde. Diket rinner vidare genom Tyresö kommuns norra del där den tar emot förorenat dagvatten från centrala Tyresö. Diket har kulverterats efter golfbanan i Tyresö och blir öppet igen söder om Tyresövägen nära Fårdala gård. En stor del av föroreningar fångas i dagvattenanläggningen ”Kolardammen” öster om Fårdala gård i Alby naturreservat. Efter anläggningen mynnar Fnyskdiket ut i Uddbyvik i Albysjön.

Fig. 1. Fnyskdikets vatten efter rening i Kolardammens biodamm. Foto: Christian Weyer

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har fastställt ett åtgärdsprogram (2009-2015) för att nå miljökvalitetsnormer för vattenförekomsterna senast 2021. En av de sex åtgärderna som är riktad till kommunerna är åtgärd 32: ”Kommunerna behöver, inom sin tillsyn av verksamheter och föroreningsskadade områden som kan ha negativ inverkan på vattenmiljön, prioritera de områden med vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god ekologisk status eller god kemisk status.”

Vattenförekomsten Tyresån ligger i sin helhet i Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbundets område. För att uppnå förbundets interna mål ”Friska vatten” ska minst en aktivitet riktad mot vattenförekomster genomföras varje år fram till 2015 (delmål 1:5).

Förbundet ansvarar för tillsynen över miljöfarliga verksamheter inom avrinningsområdena.

Fig. 2. Fnyssdikets läge i Tyresåns sjösystem. Karta: Johan Fredriksson

Målet med Tyresåprojektet var att hitta, kartlägga och reducera hittills okända källor till föroreningar av dagvattnet med tungmetaller, industriella föroreningar samt andra föroreningar, som t ex kolväten.

Som de största belastningskällorna för miljöskadliga ämnen i Fnyssdikets vatten anses de tre största industriområdena i Tyresö kommun:

- Södra Lindalen med ca 29,5 ha (2011)
- Petterboda med ca 11,4 ha (2011),
- Bollmora med ca 11,1 ha (2011), stora delar har omvandlats till bostäder och kontor

Alla tre områden är anslutna till det kommunala dagvattennätet. Dagvattnet från Södra Lindalen och Bollmora samlas upp och släpps ut i det öppna Fnyssdiket vid golfbanans sydvästra del. I Petterboda leds dagvattnet från Energivägen vidare till ett kulverterat Fnyssdike under Öringevägen norr om industriområdet. Delar av Energivägen samt Strömfallsvägen avvattnas till samma kulvert fast öster om Petterboda.

Förbundet hade innan projektets start återkommande tillsyn av ca 70 miljöfarliga verksamheter i dessa industriområden.

1:2. Syfte

Syftet med projektet är att genomföra tillsynsaktiviteter som bidrar till att miljö kvalitetsnormen ”God status” ska kunna uppnås till år 2021.

Genom det här projektet ska förbundet förebygga och så långt som möjligt minska utsläppen av näringsämnen, partiklar men även andra miljöfarliga föroreningar. På det sättet medverkar tillsynsmyndigheten till ett förbättrat uppströmsarbete i en av Tyresås mest belastade delavrinningsområden.

Fig.3. Albybadet sett från Gimmerstabadet. Två badplatser vid Albysjön att värna om. Foto: Christian Weyer

2. Metod

Att göra operativ tillsyn av utövare av miljöfarliga verksamheter som har avrinning till den norra delen av Albysjöns tillrinningsområde (Fnyskdiket). Alla besökta objekt ligger i industriområdena Bollmora, Petterboda och Södra Lindalen. En översiktstabell med alla registrerade tillsynsobjekt togs fram. Objekt som hade haft tillsynsbesök de senaste tolv månaderna uteslöts, likaså objekt som skulle få en inspektion under det kommande året. Sådana verksamheter fick ett besök ifall akuta brister upptäcktes vid förbipasserandet. Fokus låg på de hittills okända verksamheterna.

Inspektioner och besök genomfördes mellan 1 oktober och 9 oktober förutom två, som fick senareläggas till 5 november. Åtta miljöinspektörer från Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund deltog i projektet: Ann Nystad, Barbro Olander (miljöavdelningschef), Lina Hagström, Nilüfer Bozkurt, Mats Wälinder, Max Melin, Per Gröning och Christian Weyer.

Det var alltid två inspektörer som inventerade tillsammans. Tillsynsområdena delades upp mellan inspektörsgrupperna på kontoret, urval av objekt skedde slumpmässigt ute i fält. Sex inspektioner var föranmälda, övriga var oanmälda.

En speciell projektchecklista med följande kontrollområden användes:

- Hantering av processavloppsvatten
- Dagvattenhantering
- Kemikaliehantering
- Farligt avfall
- Egenkontroll

Alla tillsynsbesök som pågick över 15 minuter räknades som en inspektion. De diariefördes i förbundets ärendehanteringssystem, fick en skrivelse och i förekommande fall ett föreläggande från inspektionen. Korta besök utan anmärkningar debiterades inte men tas med i rapportens statistik.

Fig.4. Miljöinspektör i fält.

Foto: Ann Nystad

3. Resultat

43 verksamheter kontrollerades under Tyresåprojektet. 30 inspektioner och 13 besök fördelat efter industriområde enligt följande:

- Södra Lindalen: 16 inspektioner och 10 besök
- Petterboda: 8 inspektioner och 2 besök
- Bollmora: 6 inspektioner och 1 besök

Inspektörerna inventerade i första hand hittills okända verksamheter (14 objekt med 8 inspektioner och 6 besök). Vidare kontrollerade man objekt där förbundet hade varit tidigare (23 objekt med 16 inspektioner och 7 besök, varav 5 objekt från inventeringen av Södra Lindalen 2010) eller genomförde inspektioner enligt tillsynsplan (6 objekt).

Indelning av alla 43 verksamheter efter bransch:

- bilservice: 11
- byggföretag: 2
- fastighetsskötsel: 3
- försäljning och service: 11

- installationsföretag, ex VVS: 3
- livsmedelsindustri: 2
- plåt- och mekanisk verkstad: 9
- snickeri: 2

Fig. 5. Oskyddad förvaring av miljöfarliga vätskor i närheten av en golvbrunn inomhus. Foto: Ann Nystad

Antal objekt med anmärkningar efter checklisteområde:

- Hantering av processavloppsvatten: 4 objekt med anmärkningar
- Dagvattenhantering: 1 objekt med anmärkningar
- Kemikaliehantering: 20 objekt med anmärkningar
- Farligt avfall: 15 objekt med anmärkningar
- Egenkontroll: 8 objekt med anmärkningar

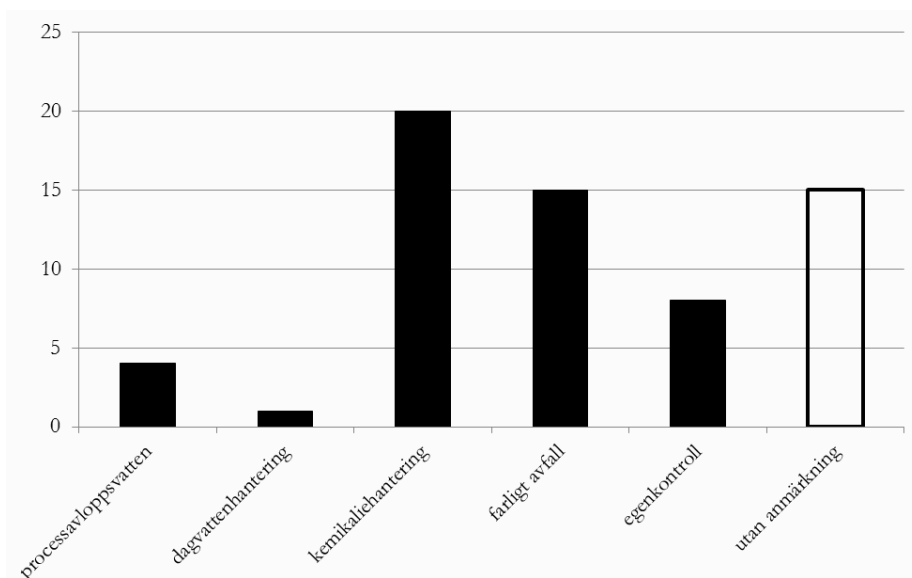

Fig. 6. Antal objekt med minst en anmärkning per checklisteområde och antal objekt utan några anmärkningar alls.

Endast 35 % av alla besökta verksamheter (15 av 43 objekt) var utan anmärkningar. 28 objekt hade 1-3 anmärkningar i de fem checklisteorrådena (13 objekt med 1 anmärkning, 10 med 2, 5 med 3).

Stora, allvarliga anmärkningar förekom sällan. Det upptäcktes två oljecisterner som inte hade besiktats enligt föreskriven kontrollintervall (år 2010). Här har förbundet beslutat om en miljöskänkionsavgift. Bland de 20 anmärkningarna på kemikaliehantering finns 9 anmärkningar på risk för direktutsläpp av miljöfarliga vätskor till dagvattennätet.

12 inspekterade verksamheter betalar en fast årlig tillsynsavgift redan idag. För de övriga 18 objekten debiterades en timavgift enligt förbundets gällande taxa för tillsyn. Fem av de timdebiterade verksamheterna kommer att betala en årsavgift i framtiden.

4. Slutsatser

Inventeringsprojektet kan ses som ett lyckat sådant. Det granskades fler verksamheter än ursprungligen väntat. De flesta bristerna upptäcktes i tid, innan en större miljöskada kunde ske. Otillräckligheterna kommer att åtgärdas så att risken för eventuella läckage till dagvattensystemen minskar.

Alla 43 verksamhetsutövare har fått information om dagvatten, att vattendragen runt om är känsliga, att vattnet inte renas i reningsverk innan utsläpp och hur viktigt det är att föroreningar inte rinner ner i dagvattenbrunnar eller ut på marken. Projektet har uppfyllt sitt förebyggande syfte.

De tre tillsynsområdena kemikaliehantering, hantering och transport av farligt avfall samt egenkontrollarbetet har visat sig som återkommande problemområden. Små oaksamheter av flera verksamheter i samma avrinningsområde kan leda till en ökad miljögifts- eller närsaltsbelastning på recipienten. I det här fallet drabbas Fnyskdiket, men efter det Tyresån med Östersjön som slutrecipient.

Tyresåprojektet var ett bra tillfälle för att

- träffa verksamhetsutövarna ute i fält.
- stärka förbundets samarbete med de lokala företagarna.
- få en ökad förståelse för problematiken "Giftfri miljö" och dagvattenkvalitet i synnerlighet.
- få en bättre acceptans för miljökraven.

Med en ökad kunskap och medvetenhet om miljöproblemen borde även benägenheten att genomföra åtgärder för en bättre vattenkvalitet bli större.

4:1 Uppföljning

Verksamheter med allvarliga brister fick föreläggande om att åtgärda dessa omgående eller inom en kortare tid. Resultatet redovisas skriftligen till förbundet. Mindre brister följs upp vid nästa ordinarie tillsynsbesök, framtida tillsynsprojekt eller efter klagomål.

Källförteckning

[Tyresån – mål och åtgärder](#). Tyresåprojektet 1996.

[Dagvattenhanteringsplan för Tyresö kommun](#). 1998.

[Kolardammen – ett projekt](#). Tyresö kommun.

[Åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt 2009-2015](#).

Vattenmyndigheten Norra Östersjön 2009.

[Tyresån – åtgärdsprogram 2010-2015](#). Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2010:14.

[Översyn av Tyresös industriområden med fokus på ett effektivare markutnyttjande](#). Peter Hellsten, civilingenjör Strängnäs 2011.

[Mål för Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund 2012 – 2015](#). SMOHF 2011.

[Läs om din sjö! Albysjön](#). Tyresåns vattenvårdsförbund 20XX.

[Tyresåns sjösystem: Albysjön](#). Tyresö kommun 2013.

[Tyresån vattenförekomst, aktuell status i VISS](#). Länsstyrelsen i Stockholms län 2013.